



Zpráva o šetření ve věci rodičovského příspěvku pro paní A.

Paní A. (dále také jen „stěžovatelka“) se na ochránce obrátila se stížností na postup Úřadu práce ČR, krajské pobočky v Ostravě, při rozhodování o rodičovském příspěvku.

Stěžovatelka uvedla, že jí byl nezletilý Dušan svěřen do pěstounské péče. Stěžovatelka čerpala rodičovský příspěvek pouze dva měsíce, poté jí úřad práce oznámil, že již byla vyčerpána celková částka. Dle sdělení stěžovatelky čerpali biologičtí rodiče rodičovský příspěvek ve výši 7 600 Kč měsíčně. Stěžovatelka se proto domnívá, že celková částka rodičovského příspěvku nemohla být ještě dočerpána.

Po seznámení s obsahem podnětu jsem zahájil šetření¹ postupu úřadu práce v řízení o rodičovském příspěvku. V rámci řízení jsem vyzval ředitele Úřadu práce České republiky, krajské pobočky v Ostravě, k poskytnutí kopie spisové dokumentace.²

A. Shrnutí závěrů

Šetřením jsem dospěl k závěru, že v řízení o rodičovském příspěvku se úřad práce dopustil pochybení spočívajícího v tom, že při rozhodování o nároku na rodičovský příspěvek a jeho výši přihlížel k částce, kterou z celkové částky 220 000 Kč vyčerpala předchozí pečující osoba, tj. otec nezletilého Dušana.

B. Skutková zjištění

Ze získané spisové dokumentace vyplývá, že stěžovatelce byly rozsudkem Okresního soudu v Ostravě č. j. OP 315/2018-159, 75P a NC 62/2019, s právní mocí dne 2. 7. 2019, svěřeny do pěstounské péče děti Lucie, nar. 2013, Šarlota, nar. 2014, a Dušan, nar. 2017.

Dne 8. 7. 2019 podala paní A. žádost o rodičovský příspěvek sp. zn. 35622-19-OT na nezletilého Dušana, nejmladší dítě v rodině, s nárokem od právní moci rozsudku, tj. od 2. 7. 2019.

Úřad práce stěžovatelce vyplácel rodičovský příspěvek od července 2019 do srpna 2019 v celkové výši 22 400 Kč. Následně úřad práce vydal oznámení o zániku nároku na dávku č. j. 839563/19/OT, ze dne 17. 9. 2019, a to z důvodu vyplacení celkové částky 220 000 Kč na dítě Dušana. Na nezletilého Dušana totiž čerpal rodičovský příspěvek v období od 20. 4. 2017 do 31. 5. 2019 otec dítěte, a to v celkové výši 197 600 Kč.

Rozsudkem Okresního soudu v Ostravě č. j. OP 315/2018-178, 75P a Nc 183/2019, s právní mocí 28. 9. 2019, byla stěžovatelce svěřena do pěstounské péče také Jolana, nar. 2016. Rodičovský příspěvek na Jolanu nemohl úřad práce přiznat, jelikož se nejednalo o nejmladší dítě v rodině, nejmladším dítětem v rodině byl stále Dušan.

1 Podle § 14 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 V souladu s ustanovením § 15 odst. 2 písm. a), b) a c) zákona o veřejném ochránci práv.



Stěžovatelka podala dne 5. 10. 2020 novou žádost o rodičovský příspěvek, sp. zn. 59482-20-OT, na Dušana, s nárokem od 21. 9. 2020. Úřad práce rozhodnutím č. j. 861391/20/OT, ze dne 16. 11. 2020, dávku nepřiznal s odůvodněním, že k 1. lednu 2020 již stěžovatelka vyčerpala rodičovský příspěvek 220 000 Kč, a nesplnila tak podmínku pro přiznání nároku na dávku v celkové výši 300 000 Kč.

C. Právní hodnocení

Podmínky nároku na rodičovský příspěvek upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě.³ Rodičem se pro účely rodičovského příspěvku rozumí též osoba, která převzala na základě rozhodnutí příslušného orgánu dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů, s výjimkou svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu.⁴

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2017, č. j. 6 Ads 21/2017-23, je **„rodičovský příspěvek dle § 30 a násl. zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, nárokem pečujícího rodiče, nikoli nárokem dítěte, o němž rodič pečuje. Omezující podmínka pro čerpání rodičovského příspěvku v celkové částce 220 000 Kč v § 31 odst. 1 citovaného zákona se proto nutně vztahuje na péči o totéž nejmladší dítě v téže rodině. Pokud se rodina dítěte změní (např. od pěstounů na přechodnou dobu přejde dítě do péče budoucích osvojitelů), nelze celkovou částku 220 000 Kč považovat za částku společně sdílenou oběma pečujícími osobami jak z první, tak z druhé rodiny. Byť obě (nikoli současně, ale postupně) pečují o totéž dítě, nepečují o totéž nejmladší dítě v téže rodině a nejde ani o společně posuzované osoby ve smyslu § 7 odst. 1 téhož zákona.“** Současně Nejvyšší správní soud dospěl jazykovým výkladem ustanovení § 30 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře k závěru, že „pečující osobě v nové rodině vzniká nárok na rodičovský příspěvek bez ohledu na to, zda a v jakém rozsahu jej čerpala pečující osoba v předchozí rodině.“

Případ stěžovatelky se shoduje se skutkovou podstatou věci, kterou řešil Nejvyšší správní soud citovaným rozsudkem v tom ohledu, že jde o posouzení nároku oprávněné osoby, která není posuzována jako oprávněná osoba současně ve více rodinách.

Zatímco stěžovatelka je pěstounkou a pobírá dávky pěstounské péče, jejichž účelem je umožnit jí osobně a celodenně pečovat o dítě, shora citovaný případ se týkal budoucích osvojitelů, kteří převzali do péče dítě mladší čtyř let s tím, že mají nárok na rodičovský příspěvek jen v nepatrné části, jelikož převážnou část už vyčerpali pěstouni na přechodnou dobu. Souběh dávek pěstounské péče a dávek rodičovského příspěvku však zákonodárce v případě dlouhodobých pěstounů nevyločil.

Dle rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 32 Ad 4/2019-29, ze dne 19. 12. 2019, „takový souběh není ani důvodem, který by znemožnil vztáhnout právní závěry z rozsudku

3 Ustanovení § 30 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

4 Ustanovení § 31 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře.



Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2017, čj. 6 Ads 21/2017-23, na projednávaný případ.“ Dále krajský soud uvedl, že: „Vznikne-li budoucímu osvojiteli, poručníku, rodiči či jiné osobě, které bylo následně dítě svěřeno do trvalé péče podle zákona o státní sociální podpoře, nárok na rodičovský příspěvek, pak novela stanoví, že se pro účely rodičovského příspěvku nepřihlíží k částce rodičovského příspěvku vyplacené pěstounovi na přechodnou dobu před nabytím účinnosti novely. Z novely, důvodové zprávy k novele, zákona o státní sociální podpoře ani z jiného právního předpisu přitom nelze dovodit, proč by měla být ochrana, kterou zákonodárce ve vztahu k maximální možné výši rodičovského příspěvku poskytuje, odepřena pěstounovi, pokud nejde o pěstouna jen na přechodnou dobu.“

Tento rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové řešil obdobný případ, jako je případ paní A. Rozdíl je pouze v tom, že v souzené věci byla žalobkyně po nějakou dobu též pěstounkou na přechodnou dobu.

S ohledem na výše uvedené musím konstatovat, že podle § 30 odst. 1, § 31 odst. 2 a § 7 odst. 2 písm. b) zákona o státní sociální podpoře nejsou stěžovatelka a otec nezl. Dušana, který vyčerpal z rodičovského příspěvku částku 197 600 Kč, společně posuzované osoby. Při změně rodiny dítěte nelze celkovou výši rodičovského příspěvku 220 000 Kč považovat za částku, kterou sdílí obě pečující osoby z první i druhé rodiny.

Výklad aplikovaný v řízení úřadem práce, a sice že se při stanovení nároku na rodičovský příspěvek a jeho výši musí přihlížet k částce, kterou čerpala na totéž dítě jiná předchozí oprávněná osoba, je v rozporu s ustanovením § 30 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře a právními závěry vyslovenými Nejvyšším správním soudem v rozsudku č. j. 6 Ads 21/2017-23, ze dne 16. 5. 2017, a Krajským soudem v Hradci Králové v rozsudku č. j. 32 Ad 4/2019-29, ze dne 19. 12. 2019.

Oznámení o zániku nároku na dávku č. j. 839563/19/OT, ze dne 17. 9. 2019, jakož i rozhodnutí č. j. 861391/20/OT, ze dne 16. 11. 2020, o nepřiznání rodičovského příspěvku považuji vzhledem k uvedenému za nezákonná.

D. Informace o dalším postupu

Úřad práce České republiky, krajská pobočka v Ostravě, pochybil tím, že nesprávně právně posoudil nárok paní A. na rodičovský příspěvek, když přihlížel k částce, kterou z celkové částky 220 000 Kč vyčerpal předchozí pečující osoba, tj. otec nezletilého Dušana.

Zprávu zasílám řediteli krajské pobočky úřad práce v Ostravě a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě.

S ohledem na výše uvedené navrhuji, aby úřad práce rozhodl o přiznání neprávem odepřené dávky.



Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 16. února 2021

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)